

ლაზების წმინდა ტყე

სხვანაირად როგორ შეეძლო კლდიაშვილს მოქცეულიყო? საკუთარ ფესვებს, საკუთარ ერის ნაწილს - ლაზებს - როგორ შეაქცევდა ზურგს? როგორ არ გასწირავდა მათთვის თავს? მათთვის წმინდა ტყე, ცაცხვების კორომი, დავითისთვისაც წმინდა ტყე იქნებოდა და ხელშეუხებელი, შეუძლებელი იყო არ გამოსარჩლებოდა თვისტომთ. თუმცა მოდით ყველაფერი თავიდან დავიწყოთ. მაგრამ მანამდე მაინც ავღნიშნოთ: დავით კლდიაშვილზე როგორც მწერალზე ბუნებრივია არაფერს ვიტყვი ახლა და ისედაც ვიცით ყველამ ამ გენიოსის შემოქმედების თავისებურებებიცა და მიღწევებიც, ისედაც ქამუშაძის გაჭირვება და სამანიშვილის დედინაცვალის გვაქვს არქეტიპებად ვეფხისტყაოსნისა არ იყოს; არც ბათუმში ჩასვლისთანავე მის მონაწილეობაზე ვისაუბრებთ ადგილობრივ საზოგადოებრივ-კულტურულ საქმიანობაში, მის თანამშრომლობაზე ქართულ ჟურნალ-გაზეთებთან, არც ვოლსკისთან და მესხთან ერთად ბათუმის საზოგადოებრივ-კულტურულ ცხოვრებაში მის ღვაწლზე,- ეგ მეტწილად შესწავლილია და მის ბრწყინვალე ავტობიოგრაფიულ წიგნშიც „ჩემი ცხოვრების გზაზე“ დიდებულადაა აღწერილი. ამ სტატიაში ჩვენ სწორედ იმ ეპიზოდზე, ჭანების გამოსარჩლებაზე გვინდა გავამახვილოთ ყურადღება: ეს ეპიზოდი კი მის სამხედრო მოღვაწეობის ხანას ეხება, რომელიც მაინც ჩრდილშია მოქცეული და დიდად ალბათ არც შეგვისწავლია, არადა გენიოსის ცხოვრება, ქართველი კლასიკოსის ცხოვრების ნებისმიერი ეპიზოდი ცალკე შესწავლასა და გაანალიზებას რომ მოითხოვს არავისგან გესწავლება. თუმცა, უშუალოდ სანამ იმ ეპიზოდს შევხებით მაინც გავიხსენოთ ძირითადი მომენტები მისი ბიოგრაფიიდან:

ქართულ ვიკიპედიაში დავით კლდიაშვილზე არის ასეთი ინფორმაცია:

„ხელმოკლე სამსონ კლდიაშვილმა გადაწყვიტა 9 წლის დავითი გაეგზავნა სამხედრო სასწავლებელში. 1872 წელს სახელმწიფო ხარჯით გაიგზავნა კიევის სამხედრო გიმნაზიაში, რომლის წარჩინებით დამთავრების შემდეგ (1880) მოსკოვის სამხედრო სასწავლებელი დაასრულა (1882). ამავე წლიდან სამხედრო სამსახურში გააწესეს ბათუმში. დავით კლდიაშვილმა თავისი ცხოვრების დიდი ნაწილი ბათუმში გაატარა (1882-1908 წწ.). 1905-1907 რევოლუციის შემდეგ, როგორც არაკეთილსაიმედო ვიცე-პოლკოვნიკი, აიძულეს გადამდგარიყო სამხედრო სამსახურიდან.

1905 წლიდან ჯერ ქუთაისში, მერე ჭიათურის შავი ქვის მრეწველობის სამმართველოში მუშაობდა. 1915 მობილიზაციით გაიწვიეს ოსმალეთის ფრონტზე. თურქეთში გადასახლებული ჭანების გამოსარჩლებისათვის მას სავსე სასამართლო მოელოდა, მაგრამ 1917 წლის თებერვლის რევოლუციამ მოუხსნო და კლდიაშვილი მშობლიურ სოფელს დაუბრუნდა, თუმცა უკვე ჯანგატეხილი და დაავადებული.“

რუსული ინერნეტში ოდნავ განსხვავებულადაა ერთი ეპიზოდი, უფრო სწორედ ორი:

პირველი- ყურადღებას ამახვილებენ იმაზე რომ „მისივე აღიარებით, მან **”ხელახლა შეისწავლა ქართული”** (სამშობლოდან ხანგრძლივი მოშორების შემდეგ)!

და მეორე:

„პირველ მსოფლიო ომში იგი სამსახურში დააბრუნეს და სამხედრო ოპერაციების კავკასიის თეატრში გაგზავნეს. იგი იბრძოდა თურქების წინააღმდეგ და პოლპოლკოვნიკის ხარისხში ავიდა. თებერვლის რევოლუციის შემდეგ იგი დემობილიზებული იქნა და დაბრუნდა მშობლიურ სოფელში.“

მოკლედ რუსულ ვიკიპედიაში არაფერია ჭანების (ლაზების) გამოსარჩლებაზე.

ახლა კი ჩვენთვის საინტერესო ეპიზოდზე საუბარს შევუდგეთ, ოღონდ მოვჰყვით იმ დროიდან როდესაც დავითი პირველ მსოფლიო ომში გამოიძახეს. მწერალი აღნიშნავს რომ როგორც ჯერაც არაორმოცდათოტხმეტი წლისა გაიწვიეს და მიუხედავად ახლადნაავადმყოფარობისა ბუნებრივია წავიდა ჯარში და გაანაწილეს სენაკში:

„ ის იყო მძიმე ავადმყოფობა გამოვიარე, ისე რომ ჩემი ზეზე ადგომის იმედი ექიმებსაც დაკარგული ჰქონდათ. გამოვედი საავადმყოფოდან თუ არა, შესაძლებელია უწყება მომივიდა სამსახურში გამოვცხადებულიყავ. ვინიშნებოდი სათადარიგოთა დრუჟინის უფროსად, რომელიც უნდა შეკრებილიყო ახალ სენაკში. “

ჩავიდა სენაკში და როგორც მოსდგამდა წინაპართაგან მემგრად შეუდგა სამხედრო საქმეს, დრუჟინის მოწყობას. და აქ იწყება საინტერესო რამ, სრული არეულობა და ქაოსია ირგვლივ გამეფებული. ამას უკვე სამხედრო კაცი ვერ შეეგუებოდა: აცნობებს დეპეშით სამხედრო მეთაურებს რა დაბდურობაცა გამართული სამხედრო უწყებაში და როგორ ეშლება ხელი დრუჟინის მოწყობის საქმეში. აფრთხილებენ რომ სასტიკი სასჯელი ელოდება ამ ურჩობისთვის, ყველასგან მოულოდნელად კი ყოველგვარი დახმარება აღმოუჩინეს და დაუკმაყოფილეს. 1915 წელი დგას. მოაწყობს თავის შენაერთს თავის საკადრისად და სწორედ იმ დროს მოუსწრებს დიდებული აკაკის გარდაცვალების ამბავი, და მწერალიც გაჰყვება მატარებელს თბილისამდე პოეტის გასაცნობლად და აქ იხსენებს საოცარ ამბავს; ვაგონში, თავს ვიყრით ერთად: ნიკო ნიკოლაძე, გიორგი ლასხიშვილი, კიტა აბაშიძე და კიდეც რამდენიმეო, და მთელი გზა ვთათბირობდით შექმნილ სიტუაციაზე, პირველ მსოფლიო ომში საქართველოს სარგებელზე თუ უნუგებობაზე, მთელი ვაგონი გვისმენდა და „ეს იყო პირველი მშვიდობიანი თათბირი პარტიათა წარმომადგენლებისა მწვავე საკითხე - რა მოულის საქართველოს ომის შემდეგ, რისი იმედით და ვისი იმედით უნდა ყოფილიყო იგი“.

წარმოვიდგინოთ რა სჯა-ბაასი იქნებოდა განსხვავებული პოლიტიკური შეხედულებების ადამიანებისა და ალბათ სწორედ ეს მუხტი გამოყვა კლდიაშვილს როდესაც ლაზისტანში ქართული პოლიტიკის გატარებას ცდილობდა.

“დავით კლდიაშვილი ლაზისტანშიც დაუახლოვდა ადგილობრივ მოსახლეობას, ესაუბრებოდა მათ ისტორიაზე, საქართველოზე. მისივე ინიციატივით, თბილისიდან საქველმოქმედო საზოგადოებამ ლაზებში სამუშაოდ გაგზავნა კონსტანტინე კობახიძე. მალე იქვე გამოჩნდა ცნობილი ეროვნული მოღვაწე და მკვლევარი იოსებ ყიფშიძე. მამულიშვილთა ამ სამუშაომა დიდი შრომა გასწია იქაური ლაზების გასათვითცნობიერებლად.”[1]

ბუნებრივია იმპერიის ჯარში სწორედ ქართულ საქმეს და იდეალებს ელამუნებოდა მწერალი, სწორედ რუსული ჯარის ეს ქართული ოფიცრობა შეიქმნა შემდეგ დამოუკიდებელი საქართველოს მთავარი ბურჟი და ვინ იცის „უსამშობლოთა“ იდეებს აყოლილ ქარაფშუტა ხელისუფლებას რომ არ შეეშალა ხელი შეენარჩუნებინა იქნებ კიდევაც ის თავისუფლება და ახლაც უფრო წელგამართული ვყოფილიყავით როგორც სახემწიფოებრიობის უფრო მეტი გამოცდილების მქონე ქვეყანა, მაგრამ ეს მართლაც შორს გაგვიტყუა სიტყვამ და ისევ „ყმასა წაყვეთ წამავალსა“, როგორც ღიადი შოთა იტყოდა და დაუბრუნდეთ კლდიაშვილს ვაგონში აკაკის ცხედარს რომ მიაცილებს თბილისისკენ.

დაკრძალვიდან სენაკში დაბრუნებულს მიუვიდა ბრძანება გამგზავრებულიყო თავისი ნაწილით ბათუმში გენერალ ლიხნოვის განკარგულებაში და იქიდან ართვინისკენ. ორ დღეში კი ბორჩხაშია უკვე სადაც ჭოროხს გადმოღმა ჯარების შტაბი იყო და მას გენერალი მილერი განაგებდა, რომელმაც უბრძანათ ღამითვე გამგზავრებულიყვნენ დისლოკაციის ადგილას, რომელსაც არ დაემორჩილა კლდიაშვილი რადგან ეს გამოიწვევდა დიდ დანაკლისს. ამ გენერალმაო, ამბობს მწერალი, საომარო მოქმედებებისაგან ეს უკვე მოსახლეობისგან მიტოვებული მხარე სრულიად იავარყო და გადაწვაო, ბათუმიდან ბორჩხამდე ზარბაზნებით ჩაიარაო, წერს.

„ ჩაყრებული, ჩადუმებული, გადამწყარი სოფლები. შეიხე-
დავდი დანგრევას და ცეცხლს გადარჩენილ სახლში; აყრი-
ლი იატაკი, მიღწეული კედლები, ყრია ძონძები, ტანისამო-
სის ნაფლეთები, ბევრგან დამტყრეული აკვნები, ეზოში კა-
რებჩამოგლეჯილი ბედლები, გარშემო მიბნეულ-მობნეული
სიძინდის მარცვალი, ლობიო; იქვე თუთუნის საშრობები, გა-
მოტანილი გასაშრობად ჩამოკიდებულ თუთუნის ფოთლე-
ბით. თუთუნი წაღებულია უამრავი, მაგრამ მაინც კიდევ ბევ-
რია დარჩენილი. არავითარი ჭაჭანება ადამიანის. “

მოგეხსენებათ ამ მოდამოებში ძირითადად ძირძველი ქართული მოსახლეობის
საცხოვრისები იყო ალბათ, წარმოიდგინეთ რა განწყობა ექნებოდა გენერალზე მწერალს.
ერთ კომიკურ სიტუაციასაც აღწერს კლდიაშვილი, თუ როგორ ამასხარავებდნენ
უფროსობას და ერთობიან:

„ შტაბი ძანსულში იყო, ჩავარდნილ ადგილას.
გენერალი შფოთავდა, რომ ფანჯრებიდან სინათლე არ ყოფი-
ლიყო, მტერს არ დაენახა ჩვენი იქ ყოფნა, — ეს სამოცი
ვერსიდან. გენერლის ჯინაზე, მის გასახელებლად, ხან იქ,
ხან აქ ჩამოხსნიდნენ ხოლმე ფარდებს და ცოტა ხნით გაანა-
თებდნენ — გენერალი ირეოდა და არბენინებდა ჯარისკაცებს
სინათლე ჩაექროთ. ეს ერთგვარ გასართობ საგნად გადაგვექ-
ცა და ბავშვებზეთ ვერთობოდით გენერლის გახელებით. “

როგორც ჩანს იმთავითვე არ ეჭაშნიკა თვისტომებზე გულშემატკივარი კლდიაშვილი
გენერალს და ლიახოვს მისი შენაერთის შემორება ჩაატარებინა მაგრამ ვერაფერი ვერ
უპოვეს წუნი და გადარჩა მაგრამ მალე ორი მისი ჯარისკაცი ინჟინერთან მუშაობისას ხის
ქვეშ მოჰყვა, ეს გამოიყენეს მიზეზად და თბილისში გამოისტუმრეს. ბუნებრივია ეს
მხოლოდ მიზეზი იყო, მთავარი სწორედ მისი განწყობა გახლდათ ადგილობრივ ლაზ
მოსახლეობასთან სიახლოვე, რომელიც არცერთი დამპყრობლის პოლიტიკაში არასოდეს
არ ჯდებოდა და არც ჩაჯდებოდა. თუმცა აქაც გაუმართლა კლდიაშვილს:

„ . . . თბილისში გამგზავნეს. ჩემთვის ეს ცუ-
დი არ იყო, რამდენიმე თვის შემდეგ ჩემი ყოფილი დრუჟინა
ტრაპეზუნისკენ გადაისროლეს და ბაიბურთთან დრუჟინაც
ძლიერ მიღწეეს და მოჰკლეს ჩემი ნაცვალნი დრუჟინის უფ-
როსი, მისი ადიუტანტი და სხვა. ბედი მფარავდა, ალბათ. “

ასე რომ დიდხანს არ დატოვეს თბილისში, ლიახოვმა გამოიძახა და ბათუმი ტრაპიზონის
ხაზზე პირონიტის კომენდანტად დანიშნა.

„ პირონიტი ლაზისტანშია,
ხოფას გადაღმა, ბათუმიდან ოთხმოცი ვერსის სიშორეზე,
პატარა სოფელი, მშვენიერი მდებარეობა. სანამ პირონიტში
ჩავიდოდი, უნდა გამოცხადებოდა ჩვენი ზაზის გენერალს,
რომელიც რიზეში იმყოფებოდა; გვარად იგი პოპოვი იყო; ეს
გენერალი დაურიდებელი მძარცველი აღმოჩნდა. საქმე იმ
ზომამდე მიიყვანა, რომ ერთ დღეს ლიახოვმა მისი სახლი
გააჩხრეკა და ბრძანებაში შეუბრალებლად გამოამუხურა
მისი მძარცველობის ამბავი. “

ერთხან კვლავ იავადმყოფა და კვლავ დაუბრუნდა შემდეგ სამსახურს. შეიძლება ბევრი
ციტატები მომყავს მაგრამ ამ ამბავს კლდიაშვილზე უკეთ ვერავინ გადმოსცემს და
ამიტომაც მომიტყევთ, თან, ისედაც არ გვაწყენს მისი ნაწარმოების გახსენება:

წელიწად-ნახევარი დაეყავი პირონიტში. აქ აუარებელი ჩვენებურობა იყო — მუშა ხალხი გზების გაყვანაზე მომუშავენი; აქვე იყვნენ წვრილი ვაჭრებიც. მოკლე ხანში ადგილობრივი მცხოვრებნიც გავიცანი — აქაური ლაზები.

მახსოვდა ზაქარია ჭიჭინაძისაგან გაზეთში მოთვესებული ცნობა, რომ სოფელ აბუსილაში განზრახვა ჰქონებოდათ მცხოვრებლებს ქართული სკოლა დაეარსებინათ და ამას მეთაურობდა აბუსილელი მცხოვრები ჰასან ჰუსეინ აშვი-ოღლი. მოვიკითხე ჩემს ნაცნობ ლაზებში ეს აშვი-ოღლი, მითხრეს, არის ამისთანაო და შემპირდნენ მოგიყვანთო.

ერთ დღეს მაცნობეს, რომ თქვენგან დაბარებული კაცია აბუსილადანო. ვუთხარი შემოვეყვანათ.

შემოვიდა შუახნის, ლაზურად გამოწყობილი, მოკლე წვერიო, სასიამოვნო სახის კაცი. ეს იყო ჰასან ჰუსეინ აშვი-ოღლი.

— დაბრძანდით! ქართული თუ იცით?

არ ცოდნია.

ბედად ჩემთან იმ დროს იყო მეგრულის მცოდნე პირი და თარჯიმნად დაეყენე. ჩემმა სტუმარმა მიაშბო, რომ მართლაც მათ, აბუსილელებმა, გადაწყვიტეს ქართული სკოლის გახსნა, ქართულის სწავლა, რადგან ქართველები ვართო, ვიცითო. შეუგროვებიათ შვიდასი მანეთი და სტამბოლში გაუგზავნიათ კაცი, რომ ნებართვა აეღო სკოლის გახსნელად; საქმე ახლა შეფერხდა, რადგან ომი ატყდაო და ამისათვის აღარავის სცალიაო.

აქ ავტორს რომ უსმენ, ისეა ადფრთოვანებული მაშინდელი მდგომარეობით ლაზეთში რომ შეუძლებელია უემოციოდ წაიკითხოო მისი მოგონებები, აქ ისეთი ქართულის მცოდნეებს შეხვდებით რომ გაოცდებითო:

„... ჩემი

ბინის მახლობლად ცხოვრობდა მოხუცებული ვინმე მუსტაფა ბექირ-ოღლი; იგი ამბობდა, რომ ნამდვილი მისი გვარი ბექირ-ოღლი კი არ არის — ჩხეიძეაო. მუსტაფა ისეთნაირად ლაპარაკობდა ქართულს, ისეთი ლამაზი გამოთქმით, რომ ხშირად განგებ ავალაპარაკებდით, რომ მისი მშვენიერი ქართული მოგვესმინა. “

მაგრამ ბუნებრივია მარტო მოსმენით არ შემოიფარგლებოდა კლდიაშვილი, აშკარად მოჰყვებოდა მას იმ დღეს ვაგონშო გამართული თათბირის მუხტი, ის საქმის კაცი იყო, მარუშიძისეული სულის მემკვიდრე:

ბათუმში ჩასვლისას მოველაპარაკე საქველმოქმედო საზოგადოების წარმომადგენლებს, რომ მოველოთ ლაზისტანის სოფლები და საზოგადოების თბილისელმა მთავარმა გამგეობამ კიდევ გამოგზავნა კონსტანტინე კობახიძე იმ დავალებით, რომ მიეარ-მოეარა სოფლები და გამოერკვია მცხოვრებთა მიმართულება. კობახიძე ჩამოვიდა ჩემთან პირონიტში და აქედან მიდი-მოდიოდა სოფლებში. დიდად კმაყოფილი ბრუნდებოდა ხოლმე იგი და აღტაცებით ჰყვებოდა ლაზებთან ნალაპარაკების შესახებ. ზოგ სოფელში ასეთ რამესაც ჰქონია ადგილი: სახლში, სადაც კრება იყო, შუაზე ჩამოკიდებდნენ საფარებლებს, რომ ქალებსაც, საფარებელს ამოფარებულთ მისცემოდათ საშუალება, მოესმინათ კობახიძის სიტყვა. კობახიძე უყვებოდა, თუ ვინ იყვნენ ლაზები, აცნობდა მათ ისტორიულ ცხოვრებას და ამგვარებს. ყველგან დიდ ინტერესს იწვევდა ეს გაცნობიერება ხალხში.

ამასობაში ყიფშიძე ჩამოვიდა პირონიტში და ახლა მასთან ერთად გააგრძელა წმინდა ქართული საქმე ოფიცერმა;

» - - - გამოგატანიე მაგიდა, დაგაჯინე იოსები, შემოუსხდნენ ლაზები და გაიმართა საუბარი. ლაზები გაკვირვებას იყვნენ ყიფშიძის ლაზური კილოკაუების ზედმიწევნით ცოდნით: თქვენ პირონიტელები ასე ზმარობთ ამ სიტყვას, არხავებმა ასე იციანო, ვიწები ასე ამბობენო, სოფლები კი ამგვარად გამოთქვამენო. — თავშეყრილი ხალხი ისე დააინტერესა, ისე ჩაიყოლა, შეახალისა, რომ პირდაპირ საყურებელი რამ სურათი იყო: — გატაცებული მეცნიერი ამოძრავებულ ხალხს შორის. მეორე დღეს ყიფშიძე შეეჯინე ცხენზე, გაყოლე კაცი და გაუმგზავრე, როგორც მას უნდოდა, ზოფაში, კვლევის გასაგრძელებლად; თან წერილი გავუგზავნე ჩემს კარგ მეგობრებს კვლენჯოდლებს და ომერიაზაკ-ოდლის, რომ ზედიზე შეეწყობოთ იოსებისათვის. ზოფაში და მის მიდამოებში ყიფშიძე ერთი კვირა დარჩა, გაფაციცებული მუშაობდა და დიდი პატივისცემა მოიპოვა მცხოვრებლებში. «

აღბათ ასეთი ქართველების ძალისხმევის ნაყოფიც იყო თურქეთში ისეთი დიდებული მომღერალის შემოქმედება როგორიც **ქაზიმ ქოიუნჯუ იყო**, შეუძლებელია კლდიაშვილის თავგამოდებას ნაყოფი არ მოეცა თუნდაც საუკუნის შემდეგ.

საკმადა კარგად მიდიოდა თითქოს ყველაფერი მაგრამ სწორედ ამ დროს შეუდგნენ დიდი მთავარი ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძე და ინჯინერი, პოლკოვნიკი ვერდერევსკი ბათუმი-ტრაპიზონის რკინიგზის გაყვანას, ყოვლად უაზროდ, ზღვის გასწვრის ალესილი კლდეების კვალდაკვალ. გიჟების გეგმას უწოდებს მწერალი ამ სქამიანობას, უაზრო წამოწყებას, თუმცა მას სხვა სადარდელი უფრო ჰქონდა: ლაზების წმინდა წყე, ცაცხვების კორომი ზღვის პირას, სადაც მან სამხედროები ჩააყენა დაცვად არავინ გაჩეხოსო-რკინიგზას კი, ნიკოლოზის გეგმით ზღვისპირას უნდა გაეკლო სწორედაც:

» სწორედბოდა ყველგან სწორი ადგილები, იჭრებოდა ასწლოვანი ხეები, ინგრეოდა სახლები სულ ტყუილუბრალოდ. პირონიტში დარაჯები მყავდა დაყენებული, რომ ზელი არ ეხლოთ იმ მშენიერი ცაცხვებისათვის, ზღვის პირას რომ მშენებით ამართულიყვნენ.

— ჯერ ეს კლდეები მოასწორეთ! — ვეუბნებოდი და ვუთითებდი იმ სალ კლდეებზე, მარჯვნივ და მარცხნივ რომ ეშვებოდნენ ზღვაში. «

წარმოიდგინეთ, ინჯინერი, პოლკოვნიკი ვერდერევსკი ამბობს გასჭრითო, გენერალი ლიახოვი გასცრის კბილებში გასჩეხეთო, დიდი მთავარი, იმპერატორის ძმა, ნიკოლოზი ბრძანებს ადგვეთო, ეს კიდე, ქართველი მწერალი, ახლად ნაავადმყოფარი, ძლივს რომ გადაურჩა ერთხელ უაზრო ბრძანების არ შესრულებით სიკვდილს, ძლივს რომ გადაურჩა ზღვაში გერმანულ ტორპედოს[2], იჩემებს რომ ჯერ კლდეები, ის თვლაუწვდენელი კლდეები გაასწორეთ, ჯერ მთა და ბარი გაასწორეთ და მერე ვისაუბროთ ამ წმინდა ცაცხვის კორომზეო, განა გაგაჩეხინებთო, უბრალოდ ვისაუბროთო!

ცხადია რომ მანიით შეპყრობილი ინჯინერი, გენერალი და დიდი მთავარი კლდიაშვილს ამ „ღიადი“ ამოჩემებისას ლაზთა წმინდა ტყის, ცაცხვის ხეივნის დაცვას და იქ ჯარისკაცების ჩაყენებას არ შეარჩენდნენ.

ხო, აშკარად იკვეთება სახრჩობელა კი არადა ტრიბუნალი, რუსი სალდათების ხიშტიანი თოფების ზალპი და აღბათ ნიშნისმოგებით კბილებში გამოცრილი სიტყვები „დაიცავი ახლა ლაზების ტყეო!“

მაგრამ კიდე ერთხელ გაუმართლა მწერალს, ცაცხვთა კორომს ვერა მაგრამ ღებოში ჩაჩიხულ ვაგონში მარტოობას ვედარ გაუძლო ნიკოლოზმა, მაინც უწია ბაგრატიონთა ტახტის გაუქმების, გაცამტვერების, ბაგრატიონ დედოფალთა და უფლისწულთა

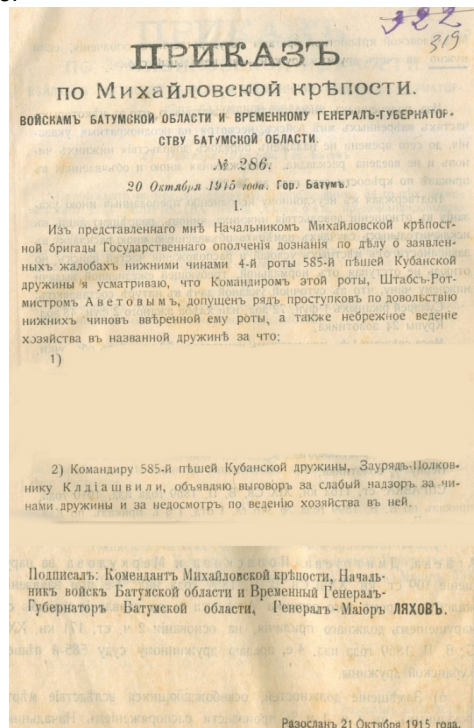
ამოძირკვის ცოდვამ და ჯერ გადადგა, შემდეგ კი მთელი ოჯახით ამოიბუგა კირში, ულიანოვის მიერ ამოთხრილ ვებერთელა ორმოში და ველარ მოასწრეს კიდევ ერთი ქართველი უფლის-წულის, დავით კლდიაშვილის დახვრეტა. მაგრამ არას წერს ამაზე მწერალი, მოკლედ და მშრალად ამბობს, ამის შემდგომ პირობებიდან წამოსული ქუთაისში ვიყავი რამოდენიმე დღეო, მეტს არაფერს!

ეს მემუარები საბჭოთა პერიოდში იწერებოდა და სავარაუდოდ მწერალი აშკარად არ ამხელს ბევრ რამეს, მითუმეტეს როცა ეს მეფის რუსეთის სამხედრო სამსახურში მის მოღვაწეობას ეხება, ვინძლო მის ნაწერებსაც ვერ ეხსნათ ის და ვერც იმას რომ უკვე მხცოვანი გახლდათ.

ეს ყველაფერი ძირითადად მისი ავრტობიოგრაფიული წიგნის მიხედვით მოწყევით, ახლა კი ის საარქივო დოკუმენტი გვინდა მოგაწოდოთ და რამდენიმე გაურკვეველ საკითხზე დაფიქრება გთხოვოთ:

როგორც ვნახეთ ორჯერ შერისხეს კლდიაშვილი: პირველად როცა თბილისში გამოაგზავნეს აქაოდა ორი ჯარისკაცი როგორ დამავდა ინჯინერთან ტყის ჭრისასო და მეორედ ცაცხვების ტყის გამო 1917 წელს გამოუშვეს ქუთაისისი;

რაც შეეხება დოკუმენტს, არქივში მიხაილოვსკის ციხესიმაგრის დოკუმენტებში ვეძებდი დავითზე მასალებს და საბედნიეროდ სხვა საკითხზე მომუშავე დიმიტრი სილაქაძე წააწყდა მანამდე და მახარა, აი შენ რომ ეძებ ისააო და მიმიტითა უშურველად, რისთვისაც მადლობა მას:

მოკლედ, ბრძანებაში მეორე ნომრად, აღნიშნულია რომ პოლკოვნიკ კლდიაშვილს მიეცეს საყვედური (Выговор) შენაერთის შემადგენლობის ცუდი მართვისა და მათზე სათანადო მეთვალყურეობის ვერ გაწევისთვის (За слабый надзор за чинами дружины и за недосмотр по ведению хозяйства в ней) . ბრძანება დათარიღებულია 1915 წლის 20 ოქტომბრით. ალბათ სწორედ ამას გულისხმობს მწერალი როდესაც მას ლიახოვმა უსაყვედურა სათანადო გავლენა არა აქვს თავის ჯარისკაცებშიო, როდესაც კლდიაშვილმა ხნიერი ჯარისკაცების თხოვნა გადასცა მას, ხოლო შემდეგ ორი ჯარისკაცის ინჟინერთან

ნის ჭრისას დაშავების გამო თბილისში გამოისტუმრა. ეს ჩაუთვალეს კლდიაშვილს სისუსტეში, და შენართის ვერ მართვაში:

„მუდამ ისმოდა წუწუნნი, რომ საჭიროა, უფრო ახალ-გაზრდები გამოგზავნონ და ხნიერები შეიცვალონ, რომ ხნიერებს არ შეუძლიათ ერთნაირად ახალგაზრდებთან გასწიონ სამსახური. ჯარების დასახედავად მოსულ გენერალს გადავეცი ხნიერი ჯარისკაცების თხოვნა, რომ მას მოესმინა მათი სათხოვარი. გენერალი ურიგო კაცი არ იყო, გამოელაპარაკა ჯარისკაცებს და შეპირდა, რომ მოახსენებდა მათ თხოვნას ბათუმში გენერალ ლიახოვს. გენერალმა კი მოახსენა ლიახოვს, მაგრამ მან მეტად იწყინა ასეთი განცხადება და საყვედური გამოეთქვა ჩემზე: სათანადო გავლენა ვერ მოუხდენია, რომ ასეთ განწყობილებას ადგილი არ ჰქონებოდა ჯარისკაცებშიო. თითქოს მე მძლეთა მძლე ვიყავ!“

როგორც ვთქვით სწორედ ამ დროს ამოუხოცეს მის შემცვლელს ლამის ნახევარი დრუჟინა და ღვთის ნებით გადარჩა კლდიაშვილი მაშინ. ლიახოვმა კი ის კვლავ უკან მიიხმო. მართლაც რომ „მაგრამ ღმერთი არ გასწირავს...“

რაც შეეხება უშუალოდ პირონეტის ამბავს სამწუხაროდ საარქივო მასალები მის შესახებ ჯერჯეროვნით ვერ მოვიძიე, მაგრამ გვაქვს მწერლის ოქროსავით მონათხრობი, ღირსებიანი მწერლის უტყუარი მოგონებები, მათ შორის ლაზების წმინდა ცაცხვების კორომზე.

ნეტავ ახლა თუა ის წმინდა ტყე პირონეტში, და ისევ თუ შრიალეებენ ცაცხვები წმინდად?

გამოყენებული ლიტერატურა:

[1] თემურ ვერულავა; <https://burusi.wordpress.com/2010/01/30/david-kldiashvili-2/>

[2] იხილეთ სტატია „**როგორ გადაურჩა სიკვდილს კლდიაშვილი**“ <http://adjara.gov.ge/branches/description.aspx?gtid=1012057&gid=2&fbclid=IwAR0J27GALIGxtr3b0bbZqI7TdbdxHBDsZ8AT5LyEI2msoM6K99GyIZaxY8M#.X7d2>